

EKSAMEN		NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT	
GRAAD		12	
DATUM		JUNIE 2024	
VAK		EKONOMIE	
VRAESTEL		1	
PUNTE TOTAAL		150	
TYDSDUUR (URE)		2	
AANTAL BLADSYE		14	

SOUTH AFRICAN COMPREHENSIVE ASSESSMENT INSTITUTE
SUID-AFRIKAANSE KOMPREENSIEWE ASSESSERINGSINSTITUUT

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Beantwoord **VIER** vrae soos volg in die **ANTWOORDBOEK**:

AFDELING A: VERPLIGTEND

AFDELING B: Beantwoord **SLEGS TWEE** van die drie vrae.

AFDELING C: Beantwoord **SLEGS EEN** van die twee vrae.

2. Beantwoord slegs die vereiste aantal vrae. Antwoorde wat die vereiste aantal oorskry, sal **NIE** gemerk word nie.
3. Dui duidelik aan die begin van 'n vraag, die nommer van die gekose vraag aan, byvoorbeeld **VRAAG 2**.
4. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.
5. Lees die vrae sorgvuldig en begin **ELKE** vraag op 'n **NUWE** bladsy.
6. Beantwoord die vrae in vol sinne en maak seker dat die formaat, inhoud en konteks van jou antwoorde voldoen aan die kognitiewe vereistes van die vrae.
7. Nie-programmeerbare sakrekenaars mag gebruik word.
8. Skryf netjies en leesbaar in **BLOU** ink.

AFDELING A

VRAAG 1: VERPLIGTEND

30 PUNTE- 20 MINUTE

1.1 MEERVOUDIGEKEUSE-VRAE

Verskeie opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die korrekte antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 – 1.1.8) in die ANTWOORDBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.9 C ens.

- 1.1.1 Korttermyn spaar en lenings is deel van die ... mark.
- A faktor
 - B buitelandse valuta
 - C geld
 - D kapitaal
- 1.1.2 Die afweging tussen indiensneming en inflasie word geïllustreer deur die ... kurwe.
- A Laffer
 - B Lorenz
 - C Produksie moontlikheid
 - D Phillips
- 1.1.3 Die saldo op die Finansiële Rekening in die Betalingsbalans (BB) sluit ... uit.
- A reserwebates
 - B Direkte buitelandse beleggings (DBB)
 - C netto portefeuljebeleggings
 - D netto ander beleggings
- 1.1.4 Die verbruiksbesteding van huishoudings en inkomste van produsente word as ... vloei beskou.
- A geld
 - B werklike
 - C omsendbrief
 - D kapitaal
- 1.1.5 Die konsultasie van die Suid-Afrikaanse Reserwebank (SARB) om banke te oortuig om op 'n wyse op te tree wat wenslik is, staan bekend as ...
- A rentekoerse.
 - B morele oorreding.
 - C kontant reserwe vereiste.
 - D oopmark transaksie.

- 1.1.6 'n Ontwikkelingsbeleid wat saam met Sektorale Onderwys en Opleidingsowerheid (SOOO) werk, is...
- A Uitvoer verwerkingsones.
 - B Gesamentlike inisiatief oor die verkryging van prioriteitsvaardighede.
 - C Heropbou en Ontwikkelingsprogram.
 - D Uitbreide Openbare Werke-program.
- 1.1.7 Die Departement van Handel en Nywerheid het ... geïmplementeer om nywerhede te help om te groei deur sekere dwarsliggende kwessies en mededingende inset-sektore te identifiseer.
- A Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatief
 - B Spesiale ekonomiese sones
 - C Strategiese geïntegreerde projekte
 - D Geïntegreerde vervaardigingstrategie
- 1.1.8 Depresiasie van kapitaal as 'n metode wat gebruik word om belegging aan te moedig, staan bekend as kapitaal ...
- A verbreding.
 - B verdieping.
 - C vorming.
 - D groei.

(8x2) (16)

1.2 PAS ITEMS

Kies 'n beskrywing uit KOLOM B wat by 'n item in KOLOM A pas.
Skryf slegs die letter (A – K) langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.8) in die ANTWOORDEBOEK neer.

KOLOM A		KOLOM B	
1.2.1	Bruto Binnelandse Inkomste	A	Kommersiële banke betaal om geld by die Reserwebank te leen.
1.2.2	Handels-liberalisering	B	Die totale vergoeding wat die produksiefaktore ontvang vir die vervaardiging van finale goedere en dienste binne die grense van 'n land.
1.2.3	Uitbreidende beleid	C	Dit word gemeet deur reële BBP gedeel deur die aantal werkers.
1.2.4	Amplitude	D	Die doel is om produksie in waarde-toegevoegde sektore uit te brei met die fokus op metaalvervaardiging en groen en energiebesparende nywerhede.
1.2.5	Nywerheidsbeleid-aksieplan	E	Meet die afstand van die tendenslyn na die piek en die tendenslyn na die trog.
1.2.6	Uitgebreide Openbare Werke-program	F	'n Sleutelgroeisektor van die Geïntegreerde Vervaardigingstrategie.
1.2.7	Repo-koers	G	Die regering verlaag belasting en verhoog staatsbesteding.
1.2.8	Lewensverwagting	H	Die waarskynlike aantal jare wat 'n persoon na geboorte sal lewe.
		I	Die waarde van 'n geldeenheid word deur markkragte beheer.
		J	Die afskaffing van staatsinmenging in internasionale handel.
		K	'n Landwye regerings-ingryping om werk te skep deur arbeidsintensiewe metodes te gebruik.

(8x1) (8)

1.3 GEE EEN WOORD/TERM

Gee EEN term vir elk van die volgende beskrywings. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.3.1 – 1.3.6) in die ANTWOORDEBOEK neer.

(AFKORTINGS AKRONIEME EN VOORBEELDE SAL NIE AANVAAR WORD NIE.)

- 1.3.1 Bedrag wat betaal moet word vir die verskillende produksiefaktore wat gebruik word om goedere en dienste te produseer.
- 1.3.2 Pogings deur belangegroep om regeringsgedrag tot hul voordeel te beïnvloed.
- 1.3.3 'n Kredietvorm wat gebruik kan word wanneer betalings balans probleme ondervind word.
- 1.3.4 Verwys na die grootte en struktuur van die bevolking.
- 1.3.5 Waardetoevoeging tot grondstowwe deur dit plaaslik te verwerk tot voltooide produkte vir verbruikers.
- 1.3.6 Die uitset per werker in 'n bepaalde tydperk.

(6x1) (6)

TOTAAL AFDELING A: [30]

AFDELING B

Beantwoord enige TWEE van die drie vrae uit hierdie afdeling in die ANTWOORDEBOEK

VRAAG 2: MAKRO-EKONOMIE

40 PUNTE - 30 MINUTE

2.1 Beantwoord die volgende vrae:

2.1.1 Lys enige TWEE lidlande van BRICS. (2x1) (2)

2.1.2 Hoe bevoordeel 'n vry-swewende wisselkoers die meeste lande? (1x2) (2)

2.2 Bestudeer die inligting hieronder en beantwoord die vrae wat volg:

KEYNESIAANSE EKONOMIE

Die konsep van vermenigvuldigings proses het belangrik geword in die 1930's toe John Maynard Keynes dit voorgestel het as 'n instrument om regerings te help met besluitneming. Hierdie 'vraag-bestuursbenadering' is ontwerp om te help om die bedrag te meet wat nodig is om hoë vlakke van nasionale inkomste te bereik.

Ontleders glo dat 'n toename in staatsbesteding oor die algemeen 'n vermenigvuldigingseffek op ekonomiese groei het, terwyl die lewenstandaarde vir geaffekteerde mense en gemeenskappe verhoog word.

Bron: Aangepas uit www.tutor2u.net

2.2.1 Gee EEN voorbeeld van 'n lekkasie. (1)

2.2.2 Verskaf EEN faktor wat die grootte van die vermenigvuldiger beïnvloed. (1)

2.2.3 Beskryf kortliks die term *outonome verbruik*. (2)

2.2.4 Verduidelik die effek op nasionale inkomste wanneer inspuittings meer as lekkasies is. (2)

2.2.5 Bereken die effek op nasionale inkomste wanneer staatsbesteding met R250 miljoen toeneem en die mpk 0,7 is. (Wys alle berekeninge.) (4)

2.3 Bestudeer die volgende spotprent en beantwoord die vrae wat volg:

[Bron: www.cartoonstock.com]

- 2.3.1 Noem EEN endogene oorsaak van sake siklusse. (1)
- 2.3.2 Verskaf EEN kenmerk van 'n ekonomie tydens 'n resessie-fase. (1)
- 2.3.3 Beskryf kortliks die term *resessie*. (2)
- 2.3.4 Wat doen die Suid-Afrikaanse Reserwebank om die ekonomie te stimuleer? (2)
- 2.3.5 Hoe kan 'n toename in totale aanbod inflasie wat deur 'n oormaat vraag veroorsaak word, bekamp word? (4)
- 2.4 Bespreek kortliks die interaksies tussen *huishoudings* en *besighede* in 'n geslote ekonomie. (2x4) (8)
- 2.5 Evalueer die effek van 'n gebrek aan bestuursvaardighede op staatsentiteite. (4x2) (8)

[40]

VRAAG 3: EKONOMIESE STREWE

40 PUNTE – 30 MINUTE

3.1 Beantwoord die volgende vrae:

3.1.1 Lys enige TWEE sosiale aanwysers wat na onderwys verwys. (1x2) (2)

3.1.2 Hoe gebruik die Suid-Afrikaanse Reserwebank sy opemarktransaksies om krediet te beperk? (2x1) (2)

3.2 Bestudeer die spotprent hieronder en beantwoord die vrae wat volg.

[Bron: www.cseindia.org]

3.2.1 Gee EEN voorbeeld van 'n land van die NOORDE. (1)

3.2.2 Verskaf EEN eienskap vir die lande in die SUIDE. (1)

3.2.3 Beskryf kortliks die term *globalisering*. (2)

3.2.4 Verduidelik 'n handels uitdaging in terme van globalisering. (2)

3.2.5 Watter uitwerking het lande in die NOORDE op die omgewing? (4)

3.3 Bestudeer die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg:

SPESIALE EKONOMIESE SONES

Een van die kritieke instrumente om die land se industriële ontwikkelingsagenda te versnel, is die nuwe Spesiale Ekonomiese Sone (SEZ)-program.

Die land se nywerheidsontwikkelingsagenda word duidelik verwoord in ons Nasionale Nywerheidsbeleidsraamwerk (NIPF), Nywerheidsbeleidsaksieplan (IPAP) en Nasionale Ontwikkelingsplan (NOP).

Die nuwe Afrika Vrye Kontinentale Handelsooreenkoms (AFCTA) wat op 1 Januarie 2021 in werking getree het, sal ons SEZ'e ondersteun.

[Bron: Aangepas uit Mail and Guardian – July 2022]

- 3.3.1 Noem EEN hoofdoel van die Nasionale Nywerheidsbeleidsraamwerk. (1)
- 3.3.2 Verskaf EEN voordeel wat 'n land uit direkte buitelandse beleggings (FDI's) verkry. (1)
- 3.3.3 Beskryf kortliks die term *de-industrialisering*. (2)
- 3.3.4 Wat is die verhouding tussen die vervaardigingsektor en die primêre sektor? (2)
- 3.3.5 Skets die voordele van Spesiale Ekonomiese Sone (SEZ's) uit die nuwe Afrika Vrye Kontinentale Handelsooreenkoms (AFCTA). (4)
- 3.4 Bespreek kortliks die metodes wat deur die *Wêreldbank* en die *Verenigde Nasies* gebruik word om die aanwysers van lidlande te standardiseer. (2x4) (8)
- 3.5 Evalueer die sukses van die Suid-Afrika se Nuwe Groeipad om ekonomiese groei en ekonomiese ontwikkeling te beïnvloed. (4x2) (8)

[40]

VRAAG 4: MAKRO-EKONOMIE EN EKONOMIESE STREWES 40 PUNTE – 30 MINUTE

4.1 Beantwoord die volgende vrae:

4.1.1 Noem enige TWEE tipes ondoeltreffendhede in openbare sektor voorsiening. (2x1) (2)

4.1.2 Hoe ondersteun tegnologie kleinsake-ontwikkeling? (1x2) (2)

4.2 Bestudeer die volgende uittreksel en beantwoord die vrae wat volg:

KAN STAATS ENTITEETE REGGESTEL WORD?

Sodra die nuwe minister van openbare ondernemings ingesweer is, het korrupsie en groot hervorming groot temas op die agenda geword. SOE's was deurslaggewend vir die ekonomie en fiskale stelsel en moet goed presteer. Hul volhoubaarheid is dus die sleutel tot die toekoms van die ekonomie.

Die regering se blootstelling aan SOE's bly 'n risiko vir die land se fiskale posisie. Tans het Eskom en Sanral rommelkredietgraderings met hul groot skuldblootstelling. Hierdie strukturele en sistemiese probleme het privatisering gevra. Nog 'n opsie kan hernubare energie teen die helfte van die prys wees. Medupi- en Kusile-steenkoolkragstasies werk oor begroting.

[Bron: Aangepas uit News24, March 2021]

4.2.1 Gee EEN voorbeeld van hernubare energie. (1)

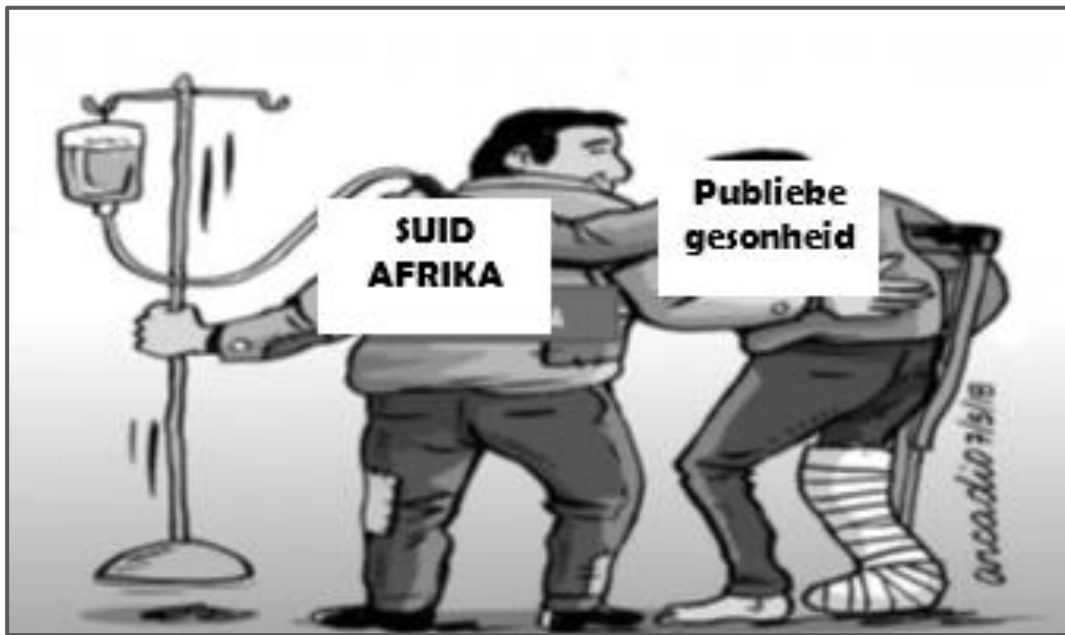
4.2.2 Verskaf EEN ander staatsonderneming wat nie in die uittreksel hierbo genoem word nie. (1)

4.2.3 Beskryf kortliks die term *nasionalisering*. (2)

4.2.4 Verduidelik die voordele van privatisering van ondernemings in staatsbesit (SOE's). (2)

4.2.5 Hoe kan Eskom meer effektief funksioneer om die verbruiker te bevoordeel? (4)

4.3 Bestudeer die volgende spotprent en beantwoord die vrae wat volg:

[Bron: <https://www.cagle.com>]

- 4.3.1 Noem die sosiale aanwyser wat deur die spotprent uitgebeeld word. (1)
- 4.3.2 Verskaf EEN ander departement wat aan dienslewering in Suid-Afrika gekoppel is. (1)
- 4.3.3 Beskryf kortliks die term *sosiale aanwyser*. (2)
- 4.3.4 Watter impak het verstedeliking op die voorsiening van behuising in stedelike gebiede? (2)
- 4.3.5 Hoe kan dienslewering deur die regering mense se lewenstandaard verhoog? (4)
- 4.4 Bespreek kortliks *rentekoerse* en *invoervervanging* as maatstawwe wat gebruik word om die betalingsbalans wanbalanse reg te stel. (2x4) (8)
- 4.5 Evalueer die rol van die regering om sleutelstrategiese nywerhede teen buitelandse nywerheidssoornames te beskerm. (4x2) (8)

[40]

TOTAAL AFDELING B: [80]

AFDELING C

Beantwoord enige **EEN** van die twee vrae in die **ANTWOORDBOEK**.

Jou antwoord sal soos volg geassesseer word:

STRUKTUUR VAN DIE OPSTEL	PUNTE TOEKENNING
<p>Inleiding Die inleiding is 'n laerorde-antwoord.</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Goeie beginpunt sou wees om die hoofkonsep, wat met die vraagonderwerp verband hou te definieër. • Moenie enige deel van die vraag by jou inleiding insluit nie. • Moenie enige deel van die inleiding in die liggaam herhaal nie. • Vermoed om in die inleiding te noem wat jy in die liggaam gaan bespreek. 	Maks. 2
<p>Liggaam (Inhoud) Hoofdeel: Bespreek in detail/Diepgaande bespreking/Ondersoek/Bespreek krities/Analiseer/Vergelyk/Evalueer/Onderskei/Differensieer/Verduidelik.</p> <p>Addisionele deel: Gee eie mening/Bespreek krities/Evalueer/Evalueer krities/Trek 'n grafiek en verduidelik/Gebruik die gegewe grafiek en verduidelik/Voltooi die gegewe grafiek/ Bereken /Lei af/Vergelyk/Verduidelik/Onderskei/Interpreteer/ Debatteer kortliks/Hoe/Maak voorstelle.</p> <p>Puntetoekenning 'n Maksimum van ses punte sal toegeken word vir lys en voorbeelde. Punte in vol sinne sal twee punte toegeken word. Opskrifte en sub-opskrifte sal een punte elk toegeken.</p>	Maks. 26 Maks. 10
<p>Slot Enige hoërorde-slot behoort die volgende in te sluit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 'n Kort samevatting van dit wat reeds bespreek is, sonder om feite wat reeds genoem is, te herhaal. • Enige mening of waardeoordeel van die feite wat bespreek is • Addisionele ondersteuningsinligting wat die bespreking/analise versterk • 'n Opponerende siening met motivering, indien verlang. • Aanbevelings. 	Maks. 2
TOTAAL	40

VRAAG 5: MAKRO-EKONOMIE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- Bespreek in detail die aanbodkantbeleide wat gebruik word om die sakesiklusse glad te maak. (26)
 - Hoe kan eksogene redes die sakesiklus laat fluktueer? (10)
- [40]**

OF

VRAAG 6: EKONOMIESE STREWE

40 PUNTE – 40 MINUTE

- Bespreek in detail die Suid-Afrika se inisiatiewe in streeksontwikkeling. (26)
 - Hoe kan die ontwikkeling van klein besighede die Suid-Afrikaanse ekonomie bevoordeel? (10)
- [40]**

TOTAAL AFDELING C: [40]

GROOT TOTAAL: [150]